

For å nå tusenårs målet om å halvere fattigdommen innen 2015, må verdiskapningen i de fattige landene innrettes slik at den medfører stabil og langsiktig vekst, øker sysselsetting og inntjening med spesiell fokus på den fattige delen av befolkningen, og medfører økte og varige skatteinntekter. Handel og næringsutvikling er en forutsetning for økt verdiskapning, sysselsetting og økonomisk vekst i utviklingslandene og dermed for deres evne til å bekjempe fattigdom. Primærnæringene representerer plattformen for store grupper av fattige mennesker i deres anstrengelser for å bedre sin livssituasjon.

Næringsutvikling er et svært vidt felt med tiltak i flere omfattende og ressurskrevende sektorer som fiskeri, landbruk, infrastruktur, byutvikling, sysselsettingstiltak og produksjon. Støtteordningene for nærings- og handels-samarbeid er i stor grad basert på søknader, og det kan derfor være vanskelig å forutsi eksakt hvilke områder eller bransjer blir mest aktuelle for støtte.

Spesiell oppfølging i NORAD i 2003

Med basis i Regjeringens strategi for næringsutvikling i sør og ambassadenes planer, har NORAD valgt følgende prioriteringer i 2003:

- Infrastruktur
- Institusjonelle rammebetingelser
- Produksjonsrettet innsats
- Fiskerisektoren
- Landbrukssektoren
- Internasjonale rammebetingelser/Markeds- og produkttilpasning for eksport:

Infrastruktur

Infrastrukturen har stor betydning for landenes konkurransevne. Både norske føringer og samarbeidslandenes egne planer for fattigdomsreduksjon legger vekt på transportsystemer som prioriterte områder for næringslivsutvikling. Studier viser bl a at transportkostnadene kan være opptil 3 ganger høyere i Afrika enn i Asia. Veisektoren har både stor betydning for økonomisk vekst generelt, men også for sosial utvikling, bl a økt tilgang på helsetjenester og større kontakt blant befolkningen. Bygdeveiene har stor betydning både for transport av landbruksprodukter, innsatsvarer, turisme og andre næringer.

Det er en sterk sammenheng mellom økonomisk vekst og forbruk av kommersiell energi. Pålitelig tilgang til kommersiell energi er nærmest en forutsetning for næringsutvikling, spesielt for mellomstore og store bedrifter. Tilgang på energi til en pris som fattige folk har råd til har en fattigdomsreduserende effekt bl a gjennom bedre utdanning, helse, ernæring og sikkerhet for befolkningen. Utvikling av lokale småentreprenører, f eks som underleverandører i kraftutbygging og elektrifisering på landsbygda kan øke effekten på fattigdomsreduksjon.

Vannforsyning, avløp og vannforvaltning er viktig i alle industriprosesser og spesielt i næringsmiddelindustrien, der hygiene og renhold er ekstra viktig. Dette er områder hvor Norge har spesiell kompetanse, og det er ventet at dette vil få økende betydning i utviklingssamarbeidet fremover.

Institusjonelle rammebetingelser

Myndighetenes tilrettelegging kan være like viktig for et lands utvikling som den innsatsen som skjer innen privat produksjon av varer og tjenester. I de fleste av våre samarbeidsland er svake institusjoner, særlig innen finans, et av de største hindre for næringsutvikling. Andre viktige institusjoner er statistisk byrå, eiendomsregistre og eksportråd. Samtidig må staten ha institusjoner for kontroll og regulering. I mange utviklingsland er institusjoner for naturressursforvaltning (fiskerier, petroleum, mineraler osv.) av avgjørende betydning for offentlig finansiering og sysselsetting.

Det skal jobbes for en sterkere tilpasning av sektorprogrammer for utdanning og annen støtte til utdanning til næringslivets behov. Yrkesutdanning, teknisk utdanning, markedsføringsutdanning og lederutdanning har i flere samarbeidsland fått relativt mindre oppmerksomhet fra giverne enn grunnutdanning og universitetsutdanning.

Produksjonsrettet innsats

Finansiering av små og mellomstore bedrifter har i den senere tid fått økt oppmerksomhet i oppfølgingen av Regjeringens strategi for næringsutvikling. NORAD vil i tiden som kommer særlig fokusere på vurdering av slike prosjekter i sammenheng med bank- og finanssystemet for øvrig.

Innen støtte til bedrifts- og entreprenørutvikling, skal det arbeides for mer systematiske vurderinger av om potensialet for fattigdomsreduksjon er større hvis støtten rettes mot kvinnelige entreprenører og bedriftseiere. Spesielle behov for kvinner kan vurderes innen lovgivning (f eks eiendomsrettigheter), transport (bedre kollektiv transport), markedsfasiliteter der det bl a legges til rette for at mødre kan ta med seg barn, kreditt- og opplæringsfasiliteter osv.

SMÅSKALA I VIETNAM: I Quang Tri provinsen i Vietnam, støtter NORAD blant annet bestrebelsene på å kultivere nytt land som kan gi fattige en ny start.

Fiskerisektoren

Fiskerisektoren er en verdi- og sysselsettingsskapende sektor. Sammen med landbrukssektoren er fiskerisektoren viktig både for matforsyning og som grunnlag for annen økonomisk virksomhet. Norge har komparative fortrinn på flere utviklingsområder på fiskerisektoren, både når det gjelder institusjonell styrking av fiskeriforvaltningen, oppdrett, olje/fisk-konflikter, kvalitetssikring og miljømerking.

Områder der det forventes økt innsats, er regionalt samarbeid på fiskeriforvaltning, kapasitetsbygging på forskning og forvaltning av fiskeriressurser og fiskerier, forskning og utvikling rettet mot problemene i småskalasektoren, institusjonelle endringer ved rettighetsbasert fiskerilovgivning og andre rammebetingelser som er viktige for småskalasektoren.

Landbrukssektoren

Det er en økende forståelse for landbrukets potensiale for næringsutvikling, verdiskapning og bidrag til økonomisk vekst lokalt og nasjonalt. I tiden fremover skal det blant annet legges mer vekt på bedre styresett, bedre landbrukspolitik og bedre tverrsektoriell koordinering samt lokalt eierskap i distriktsutviklingsprogrammer. Verdiskapning og nye arbeidsplasser vil bli vektlagt gjennom økt foredling og forbedret markedsføring/markedstilgang av landbruksprodukter for interne og eksterne markeder. NORAD vil arbeide for bedre organisering av produsenter, særlig kvinner, for økt inntektsskaping der forholdene ellers ligger til rette for dette. Utdannings-, forsknings- og veiledningsprogrammer rettet mot de lokale økonomiske og agro-økologiske utfordringene som fattige bønder står over for, blir også viktig.

Internasjonale rammebetingelser

Innen støtte til handel og eksport er utfordringene å bidra til bedre integrering av handelsaspektet i nasjonale utviklingsplaner og økt innsats i samarbeidslandene på områdene produktutvikling, kvalitetsfremmende tiltak, institusjonsstyrking og kunnskap om WTO-regelverket.

Gjennomgang av samarbeidet i sju land

I Bangladesh, Sri Lanka, Malawi, Mosambik, Zambia, Tanzania og Uganda er næringsutvikling satt høyt på agendaen i utviklingssamarbeidet. Dette samarbeidet ble gjennomgått i 2002. I 2003 vil NORAD i disse landene satse på:

Infrastruktur

Forbedret infrastruktur er en sentral forutsetning for å få til næringsutvikling. Det blir i 2003 noe utvidet støtte til energisektoren med fokus på elektrifisering på landsbygda og reformer i forvaltningen. Energiene støttes i Bangladesh, Sri Lanka, Malawi, Mosambik og Uganda. Det blir betydelig vekst i støtten til veiutbygging, spesielt bygdeveier. Veisektoren støttes nå i Sri Lanka, Mosambik, Zambia og Tanzania. Det er forventet at vann og avløpssektoren vil få økende betydning fremover, og at maritim transport får økt plass i utviklingssamarbeidet.

Institusjonelle rammebetingelser

Finansforvaltning og godt styresett med betydning for næringsutvikling støttes i Bangladesh, Malawi, Mosambik, Tanzania og Uganda. Næringsorganisering innen primær- og sekundærnæringene og bruk av næringsorganisasjoner som kanal for bistand er viet økt oppmerksomhet. Det samme gjelder registre (bedrifts-, eiendoms-, løssøreregistre osv) og standardisering/kvalitetssikring i industrien. Næringsrettet og forretningsmessig utdanning er et svakt område i mange land og vil få økende fokusering.

Produksjonsrettet innsats

Finansiering og tjenester/opplæring til små og mellomstore bedrifter har fått økt oppmerksomhet og støttes nå i Bangladesh, Sri Lanka, Mosambik og Uganda. Mikrofinans, der noen programmer er rettet mot landbruk og fiskerier, er nå aktuelt i Mosambik, Tanzania og Uganda. Entreprenørutvikling og opplæring på veisektoren er aktuelt i flere av veiutbyggingsprogrammene.

Internasjonale rammebetingelser

Sertifisering og kvalitetssikring for eksport har fått økt oppmerksomhet og støttes eller er under vurdering i Bangladesh, Sri Lanka, Mosambik og Uganda. Det samme gjelder støtte til offentlig og private organisasjoner for å fremme eksportinteresser regionalt eller globalt, som vurderes støttet i Bangladesh, Sri Lanka, Mosambik, Tanzania og Uganda. Produkttilpasning for eksport av landbruks- og fiskeriprodukter synes å ha fått økt oppmerksomhet.

Informasjonssenteret: 22 24 20 60
www.norad.no

NORADfakta er basert på analyser
NORADs fagavdeling har gjort på
basis av ambassadenes
virksomhetsplaner for 2003.